

БЕРЕЗЯНКО Т.В.

Д.е.н., доц. зав.кафедри

Управління персоналом та економіки праці

Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту

Національного університету харчових технологій

м.Київ, Україна

РЕГУЛЯТОРНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Пошук оптимальної структури суспільства, ефективних засобів розвитку, оптимальної політичної та соціально-економічної конструкції світо устрою відбувається на протязі усього існування людства. Теоретики та політики визнають, що поки що ідеальної системи не винайдено. Проте в ринково розвиненому світі склались дві системи впливу на складові внутрішнього та зовнішнього суспільства: ринкова фінансова та соціалізована регуляторна, виразниками якої є відповідно США та Європа.

Прихильники інституціоналізму на перший план висувують необхідність формування ефективної ринкової системи впорядкованої реалізації економічної влади та суспільно врівноваженого контролю над економікою. У протилежному випадку, якщо створені інститути слугують інтересам лише тих, хто контролює інституціональні зміни, виникає і розвивається конфлікт інтересів у суспільстві.

Означений напрямок отримав свій розвиток у теорії суспільної відповідальності економічної діяльності. Основним постулатом цієї теорії є розгляд інститутів у якості суспільного капіталу, а відповідальну поведінку підприємства (в тому числі у вигляді сплати податків) – у якості інвестиції у суспільство.

Саме поняття має багато трактувань. А. Дальсруд, звертає увагу на існування 37 визначень, що вживаються у академічній та науковій літературі [1].

Така ситуація склалась за рахунок впливу 3-х факторів:

- КСВ – це сфера перетину багатьох дисциплін: маркетингу, менеджменту, економіка, соціологія, етика;
- Оскільки активне використання інструментів КСВ відбувається в процесі дій реальних компаній, тому і менеджмент, і власники використовують зрозумілі або вигідні їм акценти загального поняття;
- КСВ – досить молодий економічний напрямок, крапка відліку існування якого розпочато з праці Г. Бовена «Соціальна відповідальність бізнесмена» [2].

На сьогоднішній день використовуються декілька визначень поняття «корпоративна соціальна відповідальність» (КСВ). В Зеленій книзі з КСВ Єврокомісії зазначено корпоративна соціальна відповідальність – це «концепція, згідно з якою компанії інтегрують соціальні та екологічні

питання у свою комерційну діяльність та взаємодію із заінтересованими сторонами на добровільній основі» [3].

З початку нового століття принципи КСВ було впроваджено у економічну політику багатьох європейських країн. В законодавстві Бельгії, Німеччини та Великобританії врахування екологічних та соціальних індикаторів є обов'язковим для прийняття рішень про інвестування інституціональними інвесторами: пенсійними фондами, суспільними організаціями та неприбутковими фондами. Данія, Фінляндія, Швеція та Франція запровадили обов'язковість не фінансового звітування великих компаній: «відзвітуй або поясни» [4]. «КСВ лежить в основі цілей Європейської Стратегії 2020 ... і пропонує перелік цінностей, на основі яких можна побудувати більш згуртоване суспільство і здійснити перехід до сталої економічної системи» [5].

В Європі прийнято методи соціального моніторингу, соціального, органічного та екологічного маркування, які стали складовою частиною КСВ практик. Вимоги КСВ впроваджено в інструменти вибору інвестиційних рішень, тендерних та державних закупівель. КСВ перетворено у Європі на державну економічну політику. За участі зацікавлених груп, стейкхолдерів, представників різних країн та Міжнародної організації із стандартизації створено та затверджено у 2011 році міжнародний стандарт «Керівництво із соціальної відповідальності» ISO 26000 [6]. Стандарт призначений для використання усіма типами компаній. Мета ЄС – стати лідером у просуванні КСВ у світі.

Європейський підхід до КСВ ґрунтується на ідеології суспільства, моральних та культурних цінностях. Діяльність компаній у руслі цього напрямку не пов'язана із доброчинністю, благодійництвом та меценатством, а є формою усвідомлення відповідальності за результати діяльності в рамках національного суспільства. Мета впровадження КСВ практик полягає у формуванні спільних інтересів суспільства, громади, підприємства у підвищенні конкурентоспроможності національної спільноти, отримання міжнародних дивідендів у вигляді стабільної зовнішньої ситуації, акумуляції внутрішніх ресурсів для розвитку усього суспільства через збільшення прибутковості тих компаній, які ідентифікують себе як частину нації. В політичному сенсі суспільство реалізує свою владу шляхом надання компанії повноважень виконавця суспільних та соціальних завдань. Вирішується означене завдання шляхом контролю з боку зацікавлених сторін за дотриманням процедур та правил. Проголошуючи принцип добровільності суспільство та його уповноважені органи підкреслюють формування системи наскрізного контролю на усіх етапах. Розуміючи це компанія приймає на себе реалізацію вимог КСВ за принципом добровільності. Адже, як сказав класик – «свобода – це усвідомлена необхідність».

Євроінтеграційні прагнення України актуалізують потребу впровадження принципів КСВ у повсякденну практику. Практичне втілення регулювання розвитку корпоративного сектору в ринкових умовах потребує підготовки та майже одночасного впровадження

відповідних до запропонованих коригувань інструментів забезпечення впливу.

З 01.11.2016 р. введено міжнародний стандарт ISO 26000:10 «Керівництво з соціальної відповідальності», який визначає засоби організації та ведення бізнесу, а також державного сектору економіки в напрямку забезпечення та дотримання соціальної відповідальності. Але цей документ введено у форматі добровільної настанови, його дотримання та виконання приписів не є обов'язковими для практикуючих ринкових підприємств. Наголошується лише на побажанні дотримуватись «гарної» практики.

Ґрунтом забезпечення його дієвості в рамках ЄС є розвинена законодавча система з соціальної політики, захисту прав трудящих та випуску товарів на ринок (в тому числі правил застосування та вимог до обладнання, устаткування, машин, засобів колективного та індивідуального захисту працівників).

Ми вважаємо, що не тільки сегмент крупних підприємств корпоративного сектору, який постійно потерпає від зміни еліт, а і середня його ланка, також безпосередньо зацікавлені у впровадженні додаткових регламентів, що забезпечуватимуть угамування маніпулятивності в бізнес середовищі та державному управлінні.

Якщо продовжувати бізнес по класичній схемі – бідність ніколи не подолати бо, вона необхідна ринковій системі. Це є два полюси суспільно нерегульованого ринкового устрою, що ґрунтується на принципі максимізації прибутку.

Нажаль, національний бізнес-простір запозичив трактування, що притаманне американській концепції КСВ – маркетинг та добровільність. Слід зазначити, що поза увагою науковців залишається факт, що впровадження корпоративної соціальної відповідальності та розвиток стандартизованого не фінансового звітування є етапом переходу до заміщення індексації Доу-Джонса на індексацію дотримання КСВ, використання якого має стати ґрунтом для здійснення інституціональних інвестицій. Саме курс на заміщення венчурних інвестицій інституціональними (суспільними та державними) узято Європою.

Література.

1. Dahlsrud A. (2008). «How corporate social responsibility is defined: an analysis of 37 definitions». *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, Vol. 15, pp. 1–13.
2. Bowen H. (1953). *Social Responsibilities of the Businessman*. Harper & Row, New York.
3. Зелена книга "Створення умов для поширення соціальної відповідальності бізнесу в Європі" / Європейська комісія, Брюссель, 18.7.2001, COM (2001) 366. – К., 2010. – 34 с.
4. Albareda L. Public Policies on Corporate Social Responsibility: The Role of Government in Europe / Laura Albareda, Josep M. Lozano & Tamyko Yusa // *Journal of Business Ethics*. – 2007. – № 74.

5. Нова стратегія Європейської комісії з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) 2011–2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.csr-ukraine.org/strategiya_evropeyskoi_komisii_.html
6. ISO 26000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iso.org/iso/home.html>.